

Şapur Qasimi

(əvvəli ötən sayımızda)

Erməni dövləti yüz il bundan öncə ingilislər və ruslar tərəfindən türk dövlətlərinə qarşı təxribat üçün oyunaq dövlət kimi yaradılıb və bu günə qədər də bu məqsədlə iri dövlətlər tərəfindən bu təyinatla qorunaraq istifadə edilir. Yəni erməni dövləti heç də göründüyü kimi erməni millətini idarə edən, onun tələyüklü, strateji məsələlərini müəyyən edən, real hakimiyyətə malik olan bir qurum deyil. 1918-ci ildə yarandığı gündən bu günədək mövcud olduğu 102 ildə erməni dövlətinə nüfuz edən əsas üç qüvvə mövcuddur. Bunlardan birincisi erməni kilsəsi, ikincisi Daşnaksütyun partiyası, üçüncüsü isə Fransa, Rusiya və ABŞ dövlətləridir. Ermənilər millət olaraq yarandığı gündən qaraçı olaraq başıpozuq köçəri həyatı sürmüşlər. Ermənilərin milli kökü haqqında akademik Manuk Abeqyan yazır ki, – «Erməni xalqının kökü, buraya nə vaxt, necə, haradan, hansı yolla gəlməsi haqda bizdə dəqiq və aydın məlumat yoxdur». (Erməni ədəbiyyatı tarixi. Yerevan, 1975). Erməni akademiki bu gün Ermənistan adlanan dövlətin ərazisinə ermənilərin nə vaxt, necə, kimlərin və nə məqsədlə gətirilməsi barədə minlərlə rəsmi sənədlərin mövcudluğunu bilsə də ermənilərin yerli əhali olduğunu belə qeyri-müəyyənlikdə pərdələyir. O məsələnin mahiyyətinə cavab verməkdən bu üsulla yayınmaqla nəbələd oxucularda ermənilərin ən qədim dövrlərdən buraya gəlməsi təsəvüratını yaratmaq istəyir. Mənşəyi məlum olmayan köçəri ermənilər xristianlığı qəbul etdikdən sonra Qriqorian kilsəsi ümumerməni milli məsələlərini idarə edən bir siyasi qurum kimi ortaya çıxır. Mən ona görə siyasi qurum kimi yazıram ki, ermənilər xristianlığı qəbul etdiyi vaxt xristianlığın bir neçə əsas oturmuş cərəyanı olduğu halda xristianlığa bir neçə əhəmiyyətsiz dəyişiklik edərək qriqorianlıq cərəyanını yaradaraq onu qəbul etməsi əvvəlcədən siyasi məqsədlər güdmüşdür. Belə ki, bu onların milli məqsədlərini həyata keçirmələri prosesində digər xristian kilsələrindən asılı olmaqdan azad etməklə yanaşı, xristian həmrəyliyi əsasında bütün xristian kilsələri və xalqların resurslarından istifadə etməyə imkan vermiş olur. Bundan başqa hər hansı bir milli dövlətin ərazisində olan kilsə onun ətrafına toplanan ermənilərin bu ərazidə toplanma halında məskunlaşaraq artımını, həm də bir müddətdən sonra bu torpaqların ermənilərə məxsus olması haqqında iddia etməyinə bəhanə rolunu oynayır.

Hətta 16-cı əsrdən bu tərəfə bu prosesi izlədikdə biz neinki bunun, həm də bunun üçün ermənilərin hansı üsul və vasitələrdən istifadə etməsinin şahidi oluruq.

Erməni səyahətçi Simeon Lexasi hələ 16-cı əsrin əvvəllərində öz səyahətləri haqqında təəssüratlarını SSRİ Elmlər Akademiyasının 1965-ci ildə çap etdiyi «Yol qeydləri»ndə yazır ki, – «İstanbulda sekiz kilsə (yunanlara məxsus – müəllif) var idi. Bunlardan ən başlıcası olan və Sulumanasarda yerləşən müqəddəs Qevorq kilsəsini Fateh Sultan II Mehmet yunanlar-

dan alıb ermənilərə vermişdi və bu kilsə 1641-ci ilə qədər erməni patriarxlarının İstanbulda iqamətgahı olmuşdu».

Lexasi yazır, – «Yunanlar... bizləri (yeni, erməniləri – müəllif) gördükdə tüpürür və qışqırırdılar; «işkil» – yeni it». «Əgər bir erməni onların qabında su içmiş və ya yemək yemişse, bahalı da olsa dərhal bu qabı sındırırdılar... Bizim müqəddəs patriarx Saak, Mehmetin yanına gedib bizim köhnə düş-

dövlət rəhbərləri ilə təmasları olduğu barədə ərəb xəlifəsinə casusluq etməklə alban kilsəsinin xəlifənin göstərişi ilə erməni kilsəsinə tabe edilməsinə nail olmuşdur.

Türklərin ermənilərə etdiyi bütün xeyirxahlığın nəticəsində osmanlı dövlətinin torpaqlarında məskunlaşmış həmin ərazilərdə yerləşən qədim yunan və alban monastır və kilsələrə ərəb və türk hökmdarlarının vasitəsilə hüquqi cəhətdən sahib olan ermənilər ar-

bəti heç də əsassız deyil. Görünür ermənilərin türklərə qarşı etdiklərini əvvəllər yunanlara qarşı da etmişlər. Ermənilərin bu gün Rusiya ərazisində rus dövlətinin vasitəsilə məskunlaşmış, rus dövlətinin vasitəsilə 1836-cı ildə Rusiyanın yurisdiksiyasındakı Azərbaycan ərazisində mövcud olan Alban Katalikosatını ləğv etdirərək bu ərazilərdə olan alban monastır və kilsələrinə hüquqi cəhətdən sahib olmaqla, Azərbaycan torpaqlarının bir his-

partiyası, erməni dövləti və onun himayədarları ancaq ikinci dərəcəli iştirakçılardır. Çünki, müxtəlif millətlərin ərazilərində özgə kilsələrini müxtəlif hiylə və yalanlar vasitəsilə özəlləşdirərək onun ətrafında erməni əhalisini məskunlaşdırıb təşkilatlandırmaqla ermənilərin sonrakı iddialarına və hərəkatlarına əsasları məhz erməni kilsəsi yarıdır və sonrakı prosesləri arxa plana duraraq idarə edir.

Bu gün Dağlıq Qarabağ da da-

Qarabağ gündəliyi: Biz bu gün nə etməliyik?

xil olmaqla bütün Azərbaycan ərazisində mövcud olan alban məbədləri və kilsələrində erməniləşdirmə aparmış və bu gün də hətta Kelbəcərdə, Laçında, Şuşadakı alban məbədi və kilsələrindən xristianlığı şüan ilə çıxmayan erməni keşişləri oradan çıxarılmalı və onlar milli mülkiyyət olaraq elan edilməli, tarixi abidə statusunda mövcudluğu təmin edilməlidir.

Türklərə, o cümlədən Azərbaycana qarşı erməni kilsə xadimlərinin törətdikləri cinayətləri əsas tutaraq Erməni Katalikosatının Azərbaycan ərazisində fəaliyyəti qanunla qadağan olunmalıdır. Azərbaycan vətəndaşı olan hər bir erməninin də qanuni əsaslarla fəaliyyət göstərən hər hansı bir xristian kilsəsində gəlib ibadət etmək hüququ da qanunla təmin edilməlidir. Bu Azərbaycan vətəndaşı olan ermənilərin vicdan azadlığı beynəlxalq hüquqa uyğun olaraq təmin edilməsi ilə bərabər, erməni katolikosatının Azərbaycan ərazisində din pərdəsi altında leqalsiyasi fəaliyyətinə və təxribatlarına son qoyulmuş olar.

Azərbaycan dövlətinin mütləq əməl etməli məsələlərdən biri də Dağlıq Qarabağ da daxil olmaqla 1989-cu ildən sonra SSRİ tərkibində olan digər ərazilərdə yaşamış və uzaq xaricdən gətirilib Qarabağda yerləşdirilmiş heç bir erməniyə vətəndaşlıq verilməməsi və onların Azərbaycan ərazisindən çıxarılmasıdır. Digər məsələ isə dövlət büdcəsi və yerli büdcədən maliyyələşən hər hansı bir təhsil müəssisəsində erməni dilinin tədrisi qadağan edilməlidir. Çünki, ermənilərə hər hansı bir status və ya xüsusi hüququn verilməsi Azərbaycan ərazisində yaşayıb, say etibarlı ilə onlardan dəfələrlə çox olub, heç vaxt Azərbaycan dövlətinə xəyanət etməmiş az saylı xalqlara qarşı təhqir olar və Azərbaycanda separatizmin detentoru olardı.

Dağlıq Qarabağ məsələsində həll edilməli olan mühüm məsələlər çoxdur, mən bunların ancaq ən əsas olanlardan bir neçəsini dedim.

Bu gün Azərbaycan dövləti və Azərbaycan vətəndaşlarının qarşısında yəqin ki, Qarabağ məsələsindən də təcili və fəvqəladə əhəmiyyətli həll olunmalı bir məsələ də var. bu şəhid ailələrinin, yaralı ərazilərin maddi təminatının sırası Azərbaycan vətəndaşının normal sayıla biləcək maddi təminatından daha yüksək səviyyədə təmin olunmasıdır.

(ardı gələn sayımızda)

mənimiz olan yunanlardan bizim qorunacağımıza razılıq aldı... Mən bizim tarixçilərin yazısından oxumuşdum ki, yunanların hakimiyyəti dövründə İstanbulda neinki bir erməni yaşamayıb, ora bir erməninin ayağı belə dəyməyib. Ora hə-

tiq 20-ci əsrin əvvəllərində, daha dəqiq 1915-ci ildə arapalılar və rusların Osmanlı dövləti ilə apardığı qanlı müharibədə türklərə arxadan ölümcül zərbə vuraraq, ümumilikdə üç milyona qədər türkü qətlə yetirməsinə baxmayaraq bu gün-

səsinə himayədarları vasitəsilə alıb erməni dövləti qurmaqla kifayətlənməyərək bu gün Qarabağı da özününküləşdirmək cəhdləri ilə yanaşı, 200 ildən çox onu bəsləyib, qoruyan rus dövləti və millətinə xəyanət etmək cəhdləri tarixin bir da-

Türklərin ermənilərə etdiyi bütün xeyirxahlığın nəticəsində osmanlı dövlətinin torpaqlarında məskunlaşmış həmin ərazilərdə yerləşən qədim yunan və alban monastır və kilsələrə ərəb və türk hökmdarlarının vasitəsilə hüquqi cəhətdən sahib olan ermənilər artıq 20-ci əsrin əvvəllərində, daha dəqiq 1915-ci ildə arapalılar və rusların Osmanlı dövləti ilə apardığı qanlı müharibədə türklərə arxadan ölümcül zərbə vuraraq, ümumilikdə üç milyona qədər türkü qətlə yetirməsinə baxmayaraq bu günə qədər yüz ildən çox keçən bir müddətdə guya türklərin erməniləri soyğurumuna məruz qoyması haqda heç bir əsası olmayan iftira ilə bərabər, türklərin onları yunanların hücumundan xilas və himayə edərək yerləşdirdiyi türk torpaqlarının erməni torpağı olduğuna iddia irəli sürürlər

ta erməni tacirləri belə buraxmayıblar... Türklər İstanbulu aldıqdan sonra isə bir çox əyalətlərdən erməniləri gətirib yunanlardan böyük və möhtəşəm kilsələri alaraq ermənilərə veriblər».

Hələ bundan əsrlər əvvəl katalikos Saak III Dzoropresi (677-703-cü illər) ərəb istilasının ilk dövrlərində yeni hakimiyyətin, ərəb xilafətinin tərəfinə keçmiş, onun sələfi Eliya isə 702-ci ildə alban patriarxının vizantiyalı din və

nə qədər yüz ildən çox keçən bir müddətdə guya türklərin erməniləri soyğurumuna məruz qoyması haqda heç bir əsası olmayan iftira ilə bərabər, türklərin onları yunanların hücumundan xilas və himayə edərək yerləşdirdiyi türk torpaqlarının erməni torpağı olduğuna iddia irəli sürürlər. Bu əsassız iddialardan isə türk düşmənlərinin hərəsi öz məqsədləri üçün sui-istifadə edirlər.

Lexasinin təsvir etdiyi yunanların ermənilərə olan mənfi münasi-

ha təkrar olduğunu göstərir. Lakin bu dəfə himayədar Osmanlı deyil Rus dövləti olsa da xəyanətkar elə həmin erməni milləti, erməni dini və dövlət başçılarıdır. Erməni kilsəsi yarandığı gündən indiyədək bütün bu proseslərin başında duran, ona rəhbərlikdə həlledici rol oynayan din libasına bürünmüş siyasi bir qurumdur. Lap elə fars şovinizminin şüalib libasındakı islam dini qurumu kimi. Bu proseslərdə mühüm rol oynayan Daşnaksütyun